

EĞİTİMİN EKONOMİK KALKINMAYA ETKİSİ

The Influence of Education on Economic Development

İsa ALTINIŐIK¹

Hasan Sencer PEKER²

¹Selçuk Üniversitesi, Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu, isa@selcuk.edu.tr

²Gazi Üniversitesi, Tapu Kadastro Meslek Yüksekokulu, sencerpeker@gmail.com

Özet

Ülkelerin ekonomik sosyal ve siyasal gelişmişlik düzeylerini belirleyen en önemli faktörlerden biri eğitimidir. Günümüzde toplumlar, eğitim düzeyinin artmasıyla ekonomik kalkınma arasında bağ kurmaktadır. İnsanların aldıkları eğitim oranında topluma katkıda buldukları düşüncesi artmıştır. Eğitim, iktisadi kalkınmanın temelini oluşturmaktadır. Eğitimin amacı, hem ülkenin hem de insanların her çeşit istek ve ihtiyaçlarını karşılamaktır. Üretim tekniklerinin hızlı değişmesi, eğitime daha fazla önem verilmesi sonucunu doğurmuştur. Bunun neticesinde bilgiye ve gelişmeye daha fazla yatırım yapma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Anahtar kelimeler:Eğitim, kalkınma

Abstract

One of the most important factors that influence the development level of economy, society and policy is education. Today people can easy relate economic development with level of education. The thought of the more people are educated, the more they contribute to the society spreads. Education is the basis of economical development. The purpose of the education is to meet the requirements of both the country and the people. Rapid change of production technologies caused the importance of the education increase. As a result, need of investing in information emerged.

Keywords:Education, Development

1.GİRİŞ

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. İnsanı istendik davranışlarla donatmak, yani eğitmek, çağlar boyunca en önemli amaç olmuştur. Günümüzde bu olgu, gittikçe karmaşık duruma gelmekte ve etkisi daha da yoğun bir biçimde hissedilmektedir. Böyle olmakla birlikte eğitimin önemi, özellikle ülkemizde yeterince anlaşılammıştır. Oysa insanın davranışları geçerli ve güvenilir bir yönde gelişmedikçe, özlenen bir yaşam biçimine ulaşılması söz konusu değildir. İnsan en somut ve yalın ilişkilerden, en soyut ve karmaşık ilişkilere dek her türlü süreçle iç içe olabilir. Devleti yönetecek, fabrikaları planlayacak, kuracak, işletecek, ürünleri dağıtacak, tüketecek, doğayı işleyecek, ondan ürün alacak, yuva kuracak, okul, yol, baraj yapacak, ya da tüm bunları ortadan kaldıracak, nesne ve olgularla ilgili sorun çıkaracak, ya da ortaya çıkan sorunları çözecek olan insandır. Böyle olunca insanı tutarlı davranışlarla, yani problem çözücü bilgi ve becerilerle donatmak zorundayız. Bu da eğitimle olabilir. [1]

2.Eğitim ve Eğitimin Gerekliliği

Eğitim, bireyin doğumundan ölümüne süregelen bir olgu olduğundan ve politik, sosyal, kültürel ve bireysel boyutları aynı anda içinde bulundurduğundan, tanımının yapılması zor olan bir kavramdır. Bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir. Kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan , yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür. Seçilmiş ve kontrollü bir çevrenin (özellikle okulun) etkisi altında sosyal yeterlik ve optimum bireysel gelişmeyi sağlayan sosyal bir süreçtir. Eğitim, önceden saptanmış esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesizdir. Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir. [7]

Eğitim insanlara bir yandan bilgi verirken bir yandan da bilgi üretme, anlama ve yorumlama yeteneği kazandırır. Toplumun üyelerine verilen eğitim, insan sermayesine yapılan bir yatırımdır; çünkü eğitim sayesinde insanlar ömür boyunca daha üretken olurlar. Eğitim insan üzerinde yapılan bir yatırım olduğundan diğer yatırımlardan farklıdır. Bugün uluslar arası alanda güçlü ve saygın ülke olmanın en önemli ölçüsü, sağlıklı ve istikrarlı bir gelişme gösteren bir ekonomidir. Bunun sağlanmasında, ülke kaynaklarıyla birlikte beşeri sermayenin üretim sürecine etkin katılımı büyük önem taşımaktadır. Birbiriyle uyumlu istihdam ve mesleki eğitim politikalarının izlenmesi, ekonominin işgücü ihtiyaçlarına paralel yeterli sayı ve kalitede işgücünün yetiştirilmesi bu açıdan gerekli olmaktadır. Günümüzde gelişmiş ekonomilerde, gelişmişliğin ölçüsünü belirleyen en önemli faktörlerden birisi eğitim hizmetlerine verilen önceliklidir. Eğitim hizmetlerinin bu denli önem arz etmesinin nedeni, bu hizmetin uygun şartlarda yapılması sonucu ortaya çıkan önemli sosyal faydalar ve topluma olumlu dışsallıklar yaymasıdır. [8]

İçinde bulunduğumuz yüzyıl, bütün yolların; eğitime çıktığı ekonomik hayatın karşılaşacağı sorunlarla baş edilebilmesi için daha donanımlı ve de bilgiye hapis olmuş değil. Bilgiye yön veren bireylere ihtiyaç duyulduğu bir bilgi çağıdır. Bunun içindir ki Son çeyrek yüzyılda dünyamız, baş döndürücü bir hızla ilerlerken teknoloji sahnesinde geri kalmak istemeyen uluslar, çareyi eğitime yatırım yapmakta, bilgi sistemleri ve teknolojilerindeki gelişmelerin paralelinde eğitim programlarını çağın gereğine göre düzenlemekte bulmuşlardır. Bir ülkenin, ekonomik kalkınmasının; o ülkenin halkının, kişisel ve toplumsal gelişmesine bağlı olduğu söylenebilir. Eğitim yoluyla geliştirilen ve toplumsal davranışlarla da kullanım hedefine uygun olan yeni değer yargıları, ekonomik kalkınmayı hızlandırmak bakımından son derece önemlidir. Binana ley, Kalkınma sadece maddi gereksinimlerle ilgili olmayıp, insanların toplumsal koşullarının geliştirilmesi ile de ilgilidir. İnsana yatırım” esasen üç alanı kapsamaktadır. Bunlar, eğitim, sağlık ve beslenmedir. Bu üç alana yapılan harcamaların

dengeli bir şekilde gerçekleştirilmesi durumunda insan kaynağından gerektiği şekilde yararlanmak mümkün olabilmektedir. Ancak, şunu da unutmamak gerekir ki, insana yatırımın temelini eğitim harcamaları oluşturmaktadır. [9]

Eğitim yatırımları sadece az gelişmiş ülkeler yönünden değil, aynı zamanda ileri sanayi ülkeleri yönünden de üzerinde önemle durulan bir meseledir. İleri sanayi ülkelerinin gelişme nedenlerini araştıran bazı iktisatçılara göre; bu sanayii ülkelerinin hızla gelişme nedenlerinden biri de, bu ülkelerde GSMH' nin % 2'sini aşan bir kısmının sürekli olarak eğitim ve araştırma harcamalarına ayrılmasıdır. Önemle altı çizilmesi gereken bir konuda Sistemler girdi-çıkı ilişkisi nedeni ile çevreleriyle sürekli olarak etkileşim halindedirler. Bu konuda öncü çalışmalar içerisinde bulunan Katz ve Kahn'ın açık sistem anlayışlarına göre sistem dışarıdan aldığı girdileri işleyip yeni bir şeyler üreterek dış çevreye vermektedir. Bu işlemler dizisi sonucunda dış çevreden aldıkları geribildirimler ışığında kendilerini amaçları doğrultusunda değiştirip düzeltmektedirler. Günümüzde esasen birer sistem olan örgütlerin en önemli girdisi, insan kaynağı olarak görülmektedir. İnsanın örgüte katılmadan önceki birikimine ve de örgüte katıldıktan sonra buradaki gelişimine örgütün verimliliğini artıran bir faktör olarak bakılmaktadır. Sonuçta, yetişmiş nitelikli insan, örgütün verimliliğini artıran en temel öğedir. Bu pencereden bakıldığında bir ülkenin ekonomik kalkınmasının; o ülkenin halkının, kişisel ve toplumsal gelişmesine bağlı olduğu söylenebilir. Eğitim yoluyla geliştirilen ve toplumsal davranışlarla da kullanım hedefine uygun olan yeni değer ölçütleri, ekonomik kalkınmayı hızlandırmak yönünden son derece önemlidir. Kalkınma sadece maddi ihtiyaçlarla ilgili olmayıp, insanların toplumsal şartları geliştirilmesi ile de ilgilidir. Ürünün kalitesini yükseltmenin, verimliliği artırmanın özellikle eğitimi geliştirerek, ekonomik ve sosyal gelişmeye önemli katkılarda bulunabileceğinin bilincine varıldığı için ülkemizde de insana yatırım konusunda daha duyarlı olunmaya başlanmıştır. [9]

3.Eğitimın sosyal ve ekonomik faydaları

Eğitim, eğitim alanların yaşam kalitesi yanı sıra aynı zamanda çevresinin ve toplumunda yaşam kalitesini artırmaktadır. Dolayısıyla gençlerimizin yeterli ve iyi bir eğitim alması toplumsal refah artışı sağlamanın en etkili yollarından birisidir. İyi eğitim alanlar öncelikle kendilerine fayda sağlarlar, nk verimlilikleri ve etkinlikleri artar. Genellikle iyi eğitim alanların çalıştıkları iş kollarında çalışma ortamı da caziptir. Dolayısıyla çalıştıkları ortamın kalitesi yaşam kalitesini etkiler. Günümüzde alışma yaşamı, kuşkusuz eğitimi olmak ve başarılı olmak üzerinde kurulmuştur. Bunun için insanları başarıya yakalamak, bir bakıma bir st sınıfa (kariyer ve ücret bakımından)yükselmek için eğitime büyük gereksinim duymuşlar ve kaynakların büyük bir kısmını eğitim üzerine harcamaya başlamışlardır. Nitekim günümüzde devlet üniversitelerin sayısı 53 ve vakıf üniversitelerinin sayısı da 23' bulmuştur. Türkiye'nin en büyük 400 özel sektör firması yaptığı araştırma sonuçları bu olguyu teyit etmektedir. Nitekimiz, lkemizde firma yöneticilerin %97'sine yakın bölümü, lisans, yüksek lisans, doktora almış, yöneticilerden oluşmakta %3'de ön lisans eğitimi aldıkları görülmüştür. Söz konusu araştırmada, ayrıca, kariyer geliştirme ile yani, örgüt yöneticilerinin kendilerini geliştirmeleri, daha iyi eğitim görmeleri, daha çok eğitim ve seminerlere katılmaları ile örgütlerin başarıları arasında olumlu ilişki bulunduğu saptanılmıştır. Yeni yüzyıl, sürekli eğitim, verimlilik ve kalite ağı bunu özelikle vurgulamak gerekirli. Eğitim adeta altın bir zincir gibi getirdiği verimlilik kalite ve istihdam süreçleri ile bir yandan Türkiye'nin gelişmesine, rekabet gücü yoluyla zenginleşmesine yardımcı olurken diğer yandan da istihdamı genişleterek çağımızın zenginliklerine uzanan yollarını açmaktadır. Bu yenednyalar beraberinde özgürlükleri, korkusuz toplumu, insanca çalışma koşularını getirmektedir. Gerçekten bilgi çağına yönelmiş bir küresel ekonomide, büyüme ve istihdam sorunlarına getirilecek zmler, stratejik olarak sürekli eğitim faktöründe geçmektedir ülkemizin gelişmişlik seviyesi, mezunların kültürel yapısı sorun zme yetkisi ve topluma

hizmet sunma kapasitesi toplam olarak eğitim sistemimizin kalitesinin bir göstergesidir. Neresinden tutarsanız tutun, bugün ki eğitim sistemimizin baştan sona her yönü ile plansız programsız, ne aradığını bilmeyen bir yapıda. Bunun doğal sonucu olarak sistemin çıktısı olan mezunları da aynı şekilde plan ve program yapmamakta toplumda öncü rol almamakta ve kendi başlarına üretime katkı sunmamaktadırlar. Her yıl bir yüz binleri bulan mezunlarının aldıkları ezberci eğitimin de bir yansıması olarak sağlıklı düşünme ve üretme yeteneklerini sergileyemedikleri görülmektedir. Bu nedenlerdir ki toplum nezdinde meslek bilgisi ve sosyal profilleri çok düşük olmaktadır. Çukurova üniversitesi öğretim üyelerini yapmış oldukları araştırmada, gençlerin üniversitede olaylara bakış, sorun çözme eğilimlerin değişmediği neredeyse üniversiteye geldikleri bakış açısı ile mezun olmaktadır. İnsan gücünün en iyi şekilde yetirilmesi ve eğitilmesi ilköğretimden üniversiteye kadar bütün örgün ve yaygın eğitim imkânlarının kullanıldığı bir süreç sonucu gerçekleşmektedir. Türk eğitim sistemi, ilköğretim seviyesinde iyi insan iyi vatandaş yetiştirmeyi hedeflerken ilköğretim üzerinde verilecek ortaöğretim ve yüksek öğretim ise iyi vatandaş olma vasıfların destekleyen ve kişiyi hayata hazırlamayı onun hayatını idam ettirmesine ve toplum içinde üretken ve saygın bir birey olarak yaşamasını sağlayacak bir meslek kazandırmayı amaçlamıştır. Dünya ekonomisi ile bütünleşme çabası içinde olan Türkiye'nin gelişmiş ülkeler arasında hak ettiği yeri alması için gelişen teknolojiyi takip etmesi, bunu mal ve hizmet üretimine yansıtması teknoloji üreten ve satan bir ülke konumuna yükselmesi gerekmektedir. Bunun için nitelikli iş gücüne sahip olması gerekmektedir. Eğitime yapılan yatırımların eğitim harcamalarının en önemli amaçlarından birisi uluslararası piyasalarda rekabet edebilecek niteliklere sahip işgücünün yetiştirilmesidir. Bu yatırımlar ve harcamalar vasıtasıyla oluşan işgücü bir ülkenin beşeri sermaye stokunun ölçümü için kullanılacak en gerçekçi göstergelerin başında gelmektedir. Eğitim ve ekonomik büyüme ilişkisini incelemek için yapılan model çalışmalarında işgücünün veya istihdamın eğitim seviyesi en önemli göstergeleridir. 1999 yılı itibariyle

OECD ülkelerinde 25–64 yaş arası işgücünün ortalama yüzde 31’i ilköğretim ve daha düşük seviyede eğitime sahip iken bu oran ülkemiz için yüzde 73’tir. OECD ülkelerinde 25–64 yaş arası işgücünün ortalama yüzde 42’si ortaöğretim seviyesine sahip iken bu oran ülkemiz için yüzde 16’dır. Yüksek öğretim seviyesinde eğitim almış işgücü OECD ülkelerinin yüzde 24’ü iken, Türkiye için ise yükseköğretim seviyesinde eğitim almış işgücü 25–64 arası toplam işgücünün sadece yüzde 11’dir. 1999 yılı ”Hane halkı İşgücü Anketi” sonuçlarına baktığımızda Türkiye nüfusunun eğitim açısından oldukça düşük seviyede olduğunu görüyoruz. Rakamlarla örnek vermek gerekirse Türkiye’de 12 ve daha yukarı yaştaki sivil nüfusun sadece % 85,7’si okuma yazma bilmektedir. Oku-yazar olanların oranı kadınlarda %55’i ilkokul mezunu,%13’ü ise lise ve dengi meslek okul mezunudur. Bu rakamlar bize gösteriyor ki Türkiye ülke olarak eğitime daha fazla önem vermelidir. Çünkü eğitim ile çalışanlarımıza vasıf ve kalite kazandırabiliriz; çalışanların mevcut niteliklerini geliştirebiliriz; çalışanların motivasyonunu artırarak verimliliği ve kaliteyi yükseltebiliriz. Bilginin ve bilgili insanın ekonominin en önemli girdisi haline geldiği günümüzde, nüfusun eğitim düzeyini hiç olmazsa OECD ülkeleri ortalamasına yaklaştıramayan bir Türkiye’nin genç ve dinamik nüfusunu kalkınmasının itici gücü haline getirmesi mümkün bulunmamaktadır. Eğitimdeki ihmaliyle Türkiye kalkınmasının önüne kendi eleriyle set çekmiştir. Kaynak yetersizliği sebebiyle eğitime gereken yatırımın yapılmadığı görüşü, geçmişe duygusal yatırımı olanların, başka bir ifadeyle bu sonuçların meydana gelmesinde sorumluluğu bulunanların, savunmaları olmanın dışında bir anlam ifade etmemektedir. Çünkü eğitime gerekli yatırım yapma, kaynak değil tercih sorunudur. Türkiye’de devlet yıllardır insan yerine başka sektörlere yatırım yapmayı tercih etmiştir. Bugün ise diğer sektörlere yapılan yatırımları verimli işletebilecek vasıflı iş gücüne sahip olmadığı için, çok büyük ekonomik kayıplarla karşı karşıya gelmiş bulunmaktadır. İyi eğitim görenlerin kendi sağlıklarına daha özen göstermelerinden ötürü stresten daha az etkilendikleri ve sorunlara

daha kolay çözümler ürettikleri gözlenmektedir. Bireyleri daha iyi eğitime toplumların temel sağlık göstergelerinin de daha iyi olduğu gerçektir. Eğitim ile sağlık arasında dikkat çeken diğer hususta aile fertlerinin de eğitimin kendi sağlıkları ile ilgili olduğu kadar özellikle çocukların sağlığı ile olumlu gelişmelere sebebiyet vermesidir. Bunların yanı sıra eğitimin sağlıkla ilgili olarak ikincil olarak da nitelendirebileceğimiz etkilerinden de söz etmek gerekmektedir. Bunlar ise eğitim sebebiyle kazanılan olumlu alışkanlıklara bağlıdır. Sigara içen bireyler üzerinde yapılan araştırma ilave bir yıllık eğitimin günlük sigara tüketimini erkeklerde 1,6, kadınlarda ise 1,1 azalttığını ortaya koymuştur. Yine benzer bir şekilde ilave eğitimin haftalık egzersizleri ortalama 17 dakika artırdığına ilişkin sonuçlar vermiştir. [3]

Eğitimin birey ve kamu sağlığına olumlu bir başka etkisi de, artan kişi başına gelir sebebiyle sağlık harcamaları aynı kalsa bile, bu oranın artık daha büyük bir rakam ifade ediliyor olmasıdır. Ayrıca birey ve halk sağlığındaki olumlu gelişmeler işgücünün verimliliğine de olumlu katkılar yapabilir. OECD tarafından üç farklı ülke için üç farklı senaryo uygulanarak yapılan çalışma neticesinde de Eğitim ile Birey ve kamu sağlığı arasında şu ilişkiyi gözlemek mümkündür. Araştırma eğitim harcamalarında yapılacak olan yüzde 2'lik bir artışın, doğuşta hayatta kalma ümidini Fransa da 1.25 yıl, İngiltere de 1,5 ABD'de ise 1 yıl daha arttırdığını göstermektedir. Eğitim seviyesi arttıkça toplumda yeniliklerin ve teknoloji benimsenme hızı da artar. Dolayısıyla, eğitim seviyesi, gelişme ve katma değer için gerekli olan AR-GE yatırımlarının da artmasına yardımcı olur. Eğitimin daha nitelikli sunulabilmesi için teknolojinin eğitim süreçlerinde kullanımı kaçınılmazdır. Bu kullanımı sağlayabilmek için ise teknolojiyi üretebilen, bunu çeşitli süreçlere uyarlayabilen bir sisteme gereksinim vardır. Söz konusu sistemin yaratımı ise büyük ölçüde Araştırma Geliştirme faaliyetlerine ayrılan ekonomik kaynak ile ilintilidir. Oysa bu açıdan Türkiye'nin içinde bulunduğu tablo hiçte olumlu göstergelere sahip değildir. Araştırma geliştirme harcaması sınıflanmasında yüzde 1'in altında bulunan ülkeler genellikle bilgi ve teknoloji üretmeyen, bilgi toplumu

olamamış ülkeler olarak değerlendirmektedir. DİE'nin yapmış olduğu araştırmaya göre Türkiye'de araştırma-geliştirme harcamalarına devlet katkısı yüzde 80,sanayinin katkısı ise yüzde 20 civarındada bulunmaktadır. Sanayileşmiş ülkelerde özel sektörün araştırma geliştirme faaliyetlerine yaptığı harcamalar Türkiye'nin tersine olarak yüzde elinin çok üzerinde seyretmektedir. Dünya teknolojisini edinebilmek, öğrenip özümsemek, ekonominin ilgili etkinlik alanlarına yayararak kullanılır hale gelebilmek, bu teknolojiyi bir st düzeyde yeniden üretebilme becerisini kazanabilmek ve bu beceriyi teknolojinin kaynağı olan bilimi üretebilme yeteneğini kazanma yönünde derinleştirebilmek için, bu süreci bütün olarak, düzenli ve sistemli bir temel üzerine oturtabilmeyi mümkün kılacaktır. Bir eğitim-ğretim sisteminin geliştirilmesine ve bununla tümleşik olarak, özel sektör ve kamu sektörünün AR-GE kurumlarıyla niversiteleri içine alacak ve ulusal AR-GE ağının kurulmasına birincil önceliğin verilmesi, eğitim-ğretim reformunun ana eksenini oluşturacaktır. Eğitimin ekonomik büyümeye sağladığı etki günümüzde tartışılamayacak konumdadır. Fakat günümüzde Eğitim-Ekonomi bağlantısı halen yeterli düzeyde değildir. Eğitime yeterli yatırım yapılamamaktadır. Öyle ki çağımızda eğitime yapılan yatırım ülkenin geleceği açısından en değerli yatırım haline gelmiştir. Eğitimin bu özeliğini kavrayan ülkeler diğerlerine göre büyük gelişmeler kaydetmiştir. Artık; eğitime yatırım yapmadan uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü sağlayıp toplumun refah seviyesini artırmak bir yana, eğitime yatırım yapan ülkelerle bile eşit hale gelmesi kolay olmayacaktır. Günümüzde gelişmişlik ölümü fiziki büyüklük gibi ölümü miktarlarından ziyade bilgiye dayalı değerlerle yapılmaya başlanmıştır. Sanayinin kurulmasında, yenileştirilmesinde, işletilmesinde yer alan yeni teknolojilerin stratejik önlemleri nedeniyle önem kazanmaya başlanmıştır. Bundan dolayı bu teknolojileri edinip, üretilbilir durma gelmek ülke ekonomisinde olduğu kadar ülkenin bütünlüğü ve güvenliği açısından da son derece önem kazanmıştır. Eğitim toplumunun amacı; ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye bilim ve teknolojinin etkisinin artırılmasıdır. Ülkemiz

insanlarının refah düzeyini artırmak ve yaşam kalitesini yükseltmek eğitime gereken önemin verilmesiyle sağlanabilir. Bu da ancak yetişmiş beyinlerle sağlanabilir. En önemli yatırım eğitilmiş insana yapılan yatırımdır. Ekonomik büyümeyi ve refah seviyemizi ancak teknoloji üreterek artırabiliriz. Bunu da bilime, teknolojiye, AR-GE'ye ve yetişmiş beyin gücüne gereken önem verilerek başarabiliriz. [3]

4.Ekonomik Kalkınma

Kalkınma, bir ekonomide büyümenin yanı sıra sosyal ve kültürel unsurlarda da gelişmenin olması anlamına gelir. Yani kalkınma, sayısal göstergelerin yanı sıra okur yazarlık oranı, doğum oranı, ortalama ömür gibi sayısal olmayan göstergeleri de içine alır. Kalkınma genellikle az gelişmiş ülkeler için kullanılan bir kavramdır. [6]

Kalkınma, aynı zamanda bireylerin refah düzeylerini arttırmak amacı ile siyasi iktidarın belli ekonomik politikaları izleyerek, toplumun yapısını değiştirme girişimidir.[4]

Kalkınmakta olan ülkelerin özelliklerini aşağıdaki sıralayabiliriz;

- a.Gelir düzeyinin düşük olması ve adaletsiz dağılması
- b.Tarım sektörünün ekonomideki ağırlığının fazla olması
- c.Sanayi sektörünün gelişmemiş olması
- d.Dış ticarete rekabet güçlerinin olmaması
- e.İşletme ölçeklerinin düşük olması
- f.Tasarruf seviyesinin düşük olması
- g.Göç ve şehirleşme problemlerinin olması
- h.Eğitim düzeyinin ve sağlık standartlarının düşük olması [2]

5.Eğitim ve Ekonomik Kalkınma

Ülkelerin refah düzeyleriyle ekonomik kalkınma arasında doğrusal bir ilişki vardır. Geri kalmış ya da az gelişmiş ülkelerin önemli problemlerinden biri de eğitim problemidir. Gelişmekte olan ülkelerde eğitim hizmetlerinin yetersizliği, ekonomik kalkınmanın önündeki

engellerden biri olarak kabul edilmektedir. Bir ülkenin kalkınmışlık göstergeleri arasında, eğitim düzeyinin özel bir yeri ve önemi vardır. Kalkınmış ülkelere bakıldığında eğitim hizmetleri için daha çok kaynak ayrıldığı, eğitimin süresinin daha uzun ve verilen eğitimin daha nitelikli olduğu gözlenmektedir. Gelişmiş ülkelerde sadece okul eğitimi değil, farklı tür ve düzeylerde eğitim taleplerine cevap veren kurumlar da vardır. Hayat boyu öğrenme anlayışına bağlı olarak her yaş düzeyinde psikolojiden sanat eğitimine, spordan hobi öğrenimine kadar talep edilen her tür eğitim için özel sektörün sağlayabildiği kurslara katılabilmeleri mümkündür. Bu tür kurslar, hemen hemen bütün şehirlerde verilebilmekte ve maliyetleri de ortalama bir kazanç seviyesine sahip herkes tarafından karşılanabilmektedir.

Demokrasinin yerleşmesi, siyasi istikrarın sağlanması, kültürel gelişim, suç oranlarında nisbi azalma, hoşgörü, sağlıklı toplumun oluşumu gibi temel değişkenlerin seviyelerinin belirlenmesinde eğitim, anahtar bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Hukukun üstünlüğünü kabul etmek ve uygulamak için vatandaşların belli eğitim düzeyine sahip olmaları gerekir. Yargının bağımsızlığı için de eğitimin gerekliliği açık olarak görülmektedir. Demokratik kurumların oluşumu, demokratik kuralların işlenmesi, ancak toplumun belirli eğitim düzeyine sahip olması ile işlerlik kazanabilir. Bu sebeple, bir ülkenin kalkınmasında fiziki ve maddi sermaye donanımının yanında, beşeri sermaye donanımının düzeyi de belirleyici rol oynamaktadır.[3]

6.Sonuç

Adam Smith'e kadar geriye giden uzun bir süre iktisatçılar eğitimin önemini, iktisadi gelişme üzerindeki olumlu katkılarını ölçmeye çalışmışlardır. Bu çabalara rağmen uzun bir süre, iktisadi gelişmenin işgören sayısı ile fiziki sermaye miktarına bağlı olduğu kabul edilmiştir. İşgücünün bilgi ve yeteneklerinde, dolayısı ile verimliliğinde meydana gelecek artış ve iyileşmelerin iktisadi gelişmeye ve milli servet artışına katkıda bulunabileceği düşünülmemiştir. Ancak II. Dünya savaşından sonra, yapılan çalışmalar insangücü

kaynaklarında meydana gelecek olumlu değişmelerin iktisadi gelişmeye bütün diğer unsurlardan daha büyük oranda katkıda bulunacağını ortaya çıkarmıştır.[4]

Kalkınmanın sadece fiziki üretim araçlarına yapılacak yatırımlarla sağlanması imkansızdır. İnsan unsuru üzerine ya da insan gücü kaynaklarının geliştirilmesi için yapılacak yatırımların sosyal ve yapısal değişmeyi hızlandırıcı ve üretim seviyesini yükseltici çok önemli etkileri vardır. Eğitim iktisadi kalkınmada lokomotif güç olup, iyi eğitilmiş insan gücüne (beşeri sermayeye) sahip olan ülkeler daha hızlı kalkınmaktadır. Japonya ve Almanya bunun en iyi örnekleridir. Eğitimin toplumsal barış ve düzeni sağlamakla kalmayıp aynı zamanda toplum ve uygarlığın gelişmesinde ve iktisadi kalkınmanın sağlanmasında da önemli rol oynamaktadır. Fakirliğin kısır döngüsünün kırılması için eğitim seviyesinin yükseltilmesi bir gereklilik arz etmektedir. Eğitim ile kalkınma arasında çok sıkı bir ilişki söz konusu olup, eğitim olmadan iktisadi kalkınma gerçekleştirilemez.[5]

7.KAYNAKÇA

[1]**ÇAKMAK Özlem**, Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Katkısı, Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 11, Yıl:2008, ss:33-41.

[2]**ÇELİK Kenan**, Makro İktisada Giriş, Murathan Yayınevi, Trabzon 2009, ss.259-262.

[3]**GÜMÜŞ Erdal, ŞİŞMAN Mehmet**, Eğitim Ekonomisi ve Planlaması, Pegem Akademi, Ekim 2012, ss:111-118.

[4]**HOŞGÖRÜR Vural**, Ekonomik ve Sosyal Kalkınmada Eğitim, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:II, Sayı:II, <http://efdergis.yyu.edu.tr>, ss:8-9.

[5]**ÖZTÜRK Nazım**, İktisadi Kalkınmada Eğitimin Rolü, Sosyoekonomi Dergisi Yıl:2005, Sayı:1, ss:15-16.

[6]**ÜNÜÖREN Kurban, TAYFUN Ahmet**, Ekonomi, Nobel Yayın Dağıtım, Ekim 2008, s.271

[7]<http://www.msxlabs.org/forum/egitim-bilimleri/79562-egitim-nedir.html#ixzz2FygACKuA>

[8]<http://www.ekodialog.com/Makaleler/egitim-ve-ekonomik-buyume-arasindaki-iliski.html>

[9]<http://www.ersalozkan.com/?p=71>